

Kapitel 7: Konklusion

I dette kapitel vil vi drage en række konklusioner vedrørende mediernes dækning af invasionen af Irak i marts-april 2003. Først gives der en punktvis sammenfatning af nogle af de mere faktuelle kendetegn ved mediedækningen dels på tværs af medierne og dels i forhold til medietyper. Dernæst gives en karakteristik af den overordnede vinkling af krigen, dvs. hvilke overordnede fortolkningspakker (jf. kapitel 1) medierne tilbød publikum til forståelse af krigshandlingerne, de stridende parters argumenter og motiver og krigens konsekvenser. Endelig vil vi kort diskutere mediedækningen set i forhold til mediernes demokratiske funktion i samfundet samt skitsere relevante spørgsmål til videre forskning i danske mediers dækning af krigen i Irak og andre konfliktområder.

Analysen af mediernes dækning af invasionen af Irak peger på følgende kendetegn som generelle træk:

- På tværs af medietyper lå krigen øverst på dagsordenen, og denne høje prioritering indikerer, at medierne betragtede krigen som godt stof ud fra såvel et samfundsmæssigt som et kommercielt synspunkt. Som konsekvens brugte alle medier betydelige ressourcer på formidlingen af krigen.
- Politikere dominerede samlet set kildegrupperne, og de blev brugt til at belyse både politiske, militære og kulturelle/socialt forhold. Det var især danske, amerikanske og engelske politikere, som blev inddraget, men også irakiske politikere blev anvendt, om end i markant mindre omfang. Ser man på anvendelsen af de danske politikere som kilder, er det kendetegnende for alle nyhedsmedier, at de har en nogenlunde ligelig anvendelse af henholdsvis regerings- og oppositionspolitikere.
- De militære kilder blev hyppigt anvendt af alle medier, men mest af radio og tv. De anvendte militære kilder var først og fremmest koalitionen officerer og soldater (fra især Danmark, USA og England); irakiske militærkilder blev også anvendt i et vist omfang, men slet ikke i samme størrelsesorden som koalitionen militærpersonnel. Størstedelen af gæsterne i tv/radio var militære eksperter, mens kun en mindre andel var politikere eller uvildige eksperter. Dette kan betegnes som potentielt problematisk, da de militære

eksperter, i kraft af Danmarks deltagelse i krigen, må betragtes som partskilder.

- Medierne anvendte i høj grad andre medier som kilder, mens TV også i høj grad brugte egne journalister/korrespondenter som kilder. I modsætning til de politiske og militære partskilder havde uvildige eksperter en begrænset rolle i krigsdækningen, hvilket er i modsætning til den fremtrædende rolle, som ekspertkilder, ifølge Magtudredningen, ellers normalt spiller i medierne.
- Tv havde flere både citerede og navngivne kilder end aviserne – faktorer, som begge er med til at indkredse kilden, fremme muligheden for kildekritik og dermed styrke kildeinformationens troværdighed. Samlet set er det især i relation til historier med militært fokus, at refererede og unavngivne kilder er fremtrædende – på trods af at netop militærhistorier kan være præget af partiskhed og unøjagtigheder i informationsstrømmene.
- Overordnet set beskæftigede medierne sig med krigen ud fra det klassiske fokus på militære eller politiske vinkler. Aviserne lagde mest vægt på de politiske vinkler, mens denne vinkel i mindre omfang prægede TV, ikke mindst TV 2. Alle medier dækkede endvidere, i skiftende omfang, krigen ud fra mere bløde synsvinkler, hvor krigens sociale og kulturelle konsekvenser stod i centrum.
- Krigen blev dækket fra en lang række forskellige lande på tværs af medietyper. TV dækkede oftest krigen fra Irak, mens Jyllands-Posten dækkede en betydelig del af krigen fra USA. Trods markante holdninger til krigen dækkedes hverken Tyskland eller Frankrig systematisk i medierne, hverken for sig selv eller som en del af EU. Samlet set dækkedes krigen således hovedsageligt fra Danmark, USA eller Irak.
- De trykte aviser spillede tillige en eksplicit rolle i opinionsdannelsen omkring krigen med ganske entydige partsroller. På lederplads argumenterede Jyllands-Posten entydigt for invasionens nødvendighed og nytten af dansk deltagelse i krigen, hvorimod Information meget markant tog afstand fra krigen og dansk deltagelse på lederplads. Politiken var også kritiker af krigen og dansk deltagelse, men knapt så markant som Information.

- Hvad angår det øvrige opinionsstof, er det interessant, at den overordnede opinionsmæssige tendens, der kom til orde på lederplads, afspejledes i den generelle holdning i kronikker, læserbreve m.m. i de enkelte aviser. Det tyder på, at der fra redaktionel side er sket en bevidst prioritering af indlæg, der kunne understøtte den pågældende avis' holdning. Det er endvidere interessant, at den erklærede holdning på lederplads afspejledes på avisernes forsider, sådan at valg af forsideartikler, overskrifter, illustrationer, henvisninger m.m. samlet støttede en henholdsvis opbyggende eller kritisk holdning til krigen. 'News' var således ikke klart adskilt fra 'views'.

Fortolkningspakker

Ud over at give en detaljeret bestemmelse af, hvilke emner, temaer og kilder der kom til at dominere krigsdækningen (dagsordenssætningens første niveau), var det hensigten at belyse, hvordan krigen blev vinklet og rammesat (dagsordenssætningens andet niveau) eller sagt på en anden måde: hvilke fortolkningspakker tilbød medierne til forståelse af krigshandlingerne? Hvad angår dette andet niveau, peger analysen på, at nyhedsformidlingen på et overordnet niveau var domineret af tre gennemgående fortolkningspakker. Disse kan kort sammenfattes til at være følgende:

Amerikas krig – medierne fortæller især om krigen som et militært felttog, en lang serie af militære angreb – og især som en amerikansk/britisk krig, hvor danske soldaters regulære krigshandlinger er mere eller mindre fraværende. Det er de irakiske militære reaktioner ikke helt, men de optager forholdsmæssigt betydelig mindre plads end koalitionsens handlinger. I dette tema lægges vægten på fakta, som de tager sig ud set fra det militære perspektiv, herunder den journalistiske gennemgang af taktik og strategi, beskrivelser af de enkelte slag, krigshandlinger, militært udstyr m.m. Dette dækkes fortrinsvis gennem anvendelse af militære og i særdeleshed mange danske og amerikanske militære kilder. Da krigen først er en realitet, befinder dækningen sig fortrinsvis inden for sfæren for konsensus, idet det nu handler om at få den overstået, hvorved invasionens logik eller begrundelser ikke længere er genstand for større diskussion.

Politikernes dagsorden og folkets synspunkter dækkes også i høj grad af medierne. Især den danske folkeopinion, herunder modstanden mod krigen dækkes – også mere end den internationale politiske stemning. I dækningen af de danske demonstrationer politiserer Jyllands-Posten og Information demonstrationerne i højere grad end Politiken, der søger en mere neutral dækning. Den politiske splittelse såvel i Danmark som internationalt er ikke fraværende, men den legitime uenighed modtager heller ikke nogen særskilt omfattende dækning. Dette ses især i forhold til dækningen af den franske og tyske modstand over for krigen såvel politisk som folkeligt, som er begrænset i den undersøgte periode. Både den politiske og offentlige diskussion har en tendens til at forstumme, når koalitionsens krigshandlinger for alvor går i gang.

Hverdagsliv i krigens skygge. Alle nyhedsmedier har en betydelig tematisering af hverdagslivet blandt civile under krigen. Det sker både umiddelbart forud for invasionen, under koalitionsens fremrykning, under indtagelsen af Bagdad og ved Saddam Husseins fald. Her gives sociale og psykologiske stemningsrapporter af især irakeres oplevelse af krigen (frygten for krigen, holdninger for og imod i takt med fremrykningen) og dens konsekvenser for dagligdag, arbejde, familieliv m.m. Der er tillige flere forsøg på at give denne skildring af krigen på hverdagslivsniveau en dansk vinkel ved at interviewe familiemedlemmer i Danmark om deres pårørendes uvisse skæbne. Når det drejer sig om krigshandlingernes direkte konsekvenser, hører vi mere om manglen på vand, medicin og nødhjælp end om krigens ofre i form af døde og sårede, på trods af at netop tabet af menneskeliv – civile som militære – er krigens mest håndgribelige og uundgåelige konsekvens.

Ud over disse tre overordnede fortolkningspakker til at belyse krigen, bidrog medierne tillige med en forståelsesramme, der handlede om dem selv. Mediernes dækning af krigen udgjorde en slags metatema i både de elektroniske og trykte nyhedsmedier, i og med at der kontinuerligt blev rapporteret om misbrug af medier til propagandaformål, journalisters udsathed under krigen, arabiske nyhedsmediers (f.eks. Al Jazeera) anderledes rapportering m.m. Medierne bidrog således til at skabe en slags selvrefleksivitet omkring forholdet mellem krig, propaganda og medier. Samtidig må det imidlertid nævnes, at dette metatema ikke gik hånd i hånd med et meget eksplicit og kontinuerlig forbehold over for de

bragte oplysninger. Ej heller førte det til en problematisering af den hyppige anvendelse af militære partskilder som eksperter eller af journalisters rolle som fortolkere af krigen i især radio og tv.

Endelig skal der peges på nogle temaer, som man kunne have forventet ville spille en vigtig rolle i nyhedsdækningen, men som snarere glimrede ved deres fravær. Spørgsmålet om krigens *sårede og døde* blev ikke noget fremtrædende nyhedstema. Selvom de militære krigshandlinger er i fokus gennem hele perioden, er de mest direkte virkninger af disse fraværende i mediernes krigsdækning. Det er således bemærkelsesværdigt, at selvom Information gjorde meget ud af at fremhæve på opinionsplads, at en sådan krig ville være blodig og kræve ofre, fik man heller ikke her en nyhedsdækning, hvor dette tema dominerede. I stedet dækkede medierne krigens følger ved at fokusere på hverdagslivet i krigens skygge. Dette blev en slags stedfortrædende tema for en skildring af krigshandlingernes umiddelbare ofre i form af døde og sårede.

Nogle andre nedprioriterede temaer angår det irakiske styres masseødelæggelsesvåben og forbindelse til terrorismen. Selvom begge spørgsmål indgik i koalitionsens begrundelse for at gå i krig, blev ingen af dem et centralt emne, hverken ved at der blev fokuseret på det irakiske styres eventuelle brug af masseødelæggelsesvåben, eller ved at jagten på masseødelæggelsesvåben eller andre terroristforbindelser kom i fokus. Der blev bragt enkelte nyhedshistorier om, at der (muligvis) var fundet masseødelæggelsesvåben, og enkelte artikler stillede spørgsmålstegn ved, om truslen overhovedet var reel, men det var netop enkeltstående historier. Ved erobringen af Bagdad opstod en slags stedfortrædende forsvindingshistorie, hvor man i stedet for at få fortalt jagten på masseødelæggelsesvåben fik fortalt om jagten på den nu forsvundne Saddam Hussein.

Forskelle mellem de enkelte medier

Omend krigsdækningen havde nogle fællestræk på tværs af medier, kan man også pege på nogle kendetegn, hvormed de enkelte medier skilte sig ud fra hinanden:

- Kortere indslag dominerede i tv og radio, ikke mindst i den tidlige radioavis og de sene TV 2 Nyhederne. Morgenaviserne havde derimod den største andel af længere enheder, mens TV havde det største fokus på nyheder. Samlet set trækker aviserne på en bredere række af genrer end TV, herunder

ikke mindst baggrundsstoffet. Man kan således i dækningen af krigen iagttage den klassiske arbejdsdeling mellem de elektroniske og trykte medier, hvor radio og tv udmærker sig ved en kort og nyhedsorienteret journalistik ofte understøttet af live-formen, og den trykte presse leverer mere baggrund og i det hele taget et mere stofrigt og sammensat journalistisk materiale.

- Jyllands-Posten udmærkede sig ved at bidrage med en økonomisk vinkel på krigen, herunder om udviklingen på aktiemarkeder og påvirkningen af oliepriser m.m. Den økonomiske vinkel på krigen afspejler, at Jyllands-Posten generelt har en større journalistisk dækning af økonomi. Iraks egen økonomi blev dog ikke genstand for større dækning i nogen af medierne. Jyllands-Posten havde en vis tendens til at favorisere danske politikere fra regering og Dansk Folkeparti, men avisen har ikke en tendens til at bruge koalitionsens militære kilder i større udstrækning end de øvrige aviser. Endelig var Jyllands-Posten det nyhedsmedie, der anvendte flest kilder per historie.
- TV 2 Nyhederne udmærkede sig ved at satse på at dække den hverdagslige og sociale side af krigen, hvorimod man ikke viede den politiske dimension større opmærksomhed. Som sådan var dækningen i tråd med TV 2's generelle prioritering af nærhedsdimensionen i nyhedsformidlingen i tråd med de redaktionelle principper om 'det omvendte OBS' og 'Mere af verden'-brandingen af TV 2 Nyhederne. TV 2 gjorde tillige en del ud af at have flere militære eksperter i studiet til løbende at kommentere krigens udvikling; herved fik man også en 'nær' vinkel på krigshandlinger, idet danske militærfolk fortalte om krigen hjemme fra TV 2's studier. TV 2 Nyhederne havde gennemgående kortere indslag om krigen (sammenlignet med DR's TV-Avisen), hvilket på den ene side kan give et dynamisk præg, og på den anden side giver mindre plads til information og baggrund.
- DR havde et betydeligt fokus på de militære begivenheder og politiske aspekter af krigen; det gælder i særdeleshed i den tidlige og korte radioavis, hvor det militære aspekt var hovedemnet i halvdelen af indslagene, og politik stod for en trediedel. I den længere middagsradioavis blev der mere plads til politiske, kulturelle og sociale vinkler på krigen. I TV-Avisen var der også fokus på de politiske og militære aspekter, men her kunne man tillige

bidrage med human interest-vinkler på krigen. Der er ikke tendens til, at DR har favoriseret kilder, der var kritiske over krigen. I TV-Avisen var der en balance i anvendelsen af danske politikere fra henholdsvis regering og opposition; i radioavisen var der en mindre overvægt af regeringskilder. Når det gælder anvendelsen af militære kilder, lå DR i toppen, hvad angår brug af koalitions militærfolk (i særdeleshed danske, amerikanske og britiske soldater og officerer).

- Dagbladet Information udmærker sig ved at dække krigen i andre genrer end for de øvrige nyhedsmediers vedkommende. Hvor andre først og fremmest prioriterer nyhedsformidlingen i form af egentlige nyhedsartikler, giver Information mere plads til baggrund og dækker så fortrinsvis det nyhedsmæssige i notits/telegramstoffet. Dertil kommer, at Information giver meget plads til opinionsstof, både i form af lederstof og læserbreve. Generelt gælder, at Information i dækningen af krigen demonstrerer, at det også er en opinionsavis, hvor man meget klart og vedholdende tager stilling i forhold til krigen. Dette fører dog ikke til, at man i nyhedsstoffet alene hører kritiske kilder; avisen har således en hyppig brug kilder blandt danske politikere med tilknytning til regeringen og Dansk Folkeparti.
- Politiken hældede opinionsmæssigt til samme side som Information (om end ikke i samme grad), men når det gælder de journalistiske prioriteringer i forhold til genrer m.m., mindede avisen mere om Jyllands-Postens dækning. Politiken gav en betydelig dækning af kulturelle og sociale forhold i Irak, hvor man brugte civile borgere som kilder. Avisen bragte en del historier om splittelse omkring krigen, men man havde en ligelig brug af danske politikere fra henholdsvis regering og opposition.
- Den højere prioritering af krigsstoffet resulterede ikke kun i et stort stofomfang (i tid og spalteplads), men også i en brug af ressourcer på ekstra formidlingsmæssige aktiviteter, der kunne gøre dækningen mere informativ og/eller interessevækkende. Aviserne benyttede sig i vid udstrækning af grafik og faktabokse, mens TV og radio brugte gæster og især direkte stand-up-interviews og -rapporter som særlige formidlingsmæssige kendetegn. Stand-up bruges hyppigere i krigsdækningen end til hverdag. Dette gøres sandsynligvis for at øge indslagernes autenticitet, hvilket dog kan være

et problematisk ideal i en situation med stærk styring af den tilgængelige information. Brugen af stand-up giver også journalisterne rollen som fortolkere af krigen, hvilket i forhold til den begrænsede mængde af tilgængelig information må betragtes som problematisk.

En krig på kildernes præmisser

Krig ledsages sædvanligvis af censur, propaganda og forsøg på styring af medierne fra aktørernes side, og invasionen af Irak var ingen undtagelse i den sammenhæng. Både det irakiske styre og den USA-ledede koalition forsøgte at styre pressen til egen fordel. Spørgsmålet er, i hvilket omfang og hvordan dette satte sit præg på mediedækningen af invasionen.

Et vigtigt element i styringen af medierne fra koalitionsstyrkernes side var systemet med de såkaldte embedded, indlejrede journalister, hvor journalister kunne følges med bestemte militære enheder under invasionen. Dette gav principielt adgang til førstehåndsinformation om krigens udvikling, men prisen for denne ordning var, at de enkelte journalisters bevægelsesfrihed og kommunikation tilbage til deres respektive medier blev underlagt den militære enheds kontrol. Et andet vigtigt styringsinstrument til information om krigens gang var de officielle pressebriefings, i særdeleshed ved koalitions militære hovedkvarter i Qatar og for Iraks vedkommende pressebriefings i Bagdad.

Set på baggrund af denne analyses resultater kan man sige, at disse muligheder for at få information om krigen afspejles i den betydelige dækning af invasionen som et militært felttog, hvor koalitions militære aktører særdeles hyppigt blev anvendt som kilder. Det faktum, at spørgsmålet om sårede og døde i krigen blev et marginalt tema, må tilskrives denne afhængighed af militære kilder. Både koalitions og Iraks militær havde en interesse i at nedtone egne tab, og det forhold, at det både under invasionen og frem til i dag er uklart – og i øvrigt upåagtet – hvor mange irakiske soldater, der blev dræbt under invasionen, må tilskrives de militære kilders evne til at styre informationsstrømmene. Ligeledes må den manglende rapportering om civile ofre tilskrives de militære myndigheder og deres respektive regeringers evne til at styre informationsstrømmen. Selvom det irakiske styre og militær havde en vis interesse i at rapportere om egne civile tab for derved at kunne påvirke den vestlige opinion, tyder den relativt beherskede anvendelse af irakiske, politiske og militære kilder på, at koaliti-

onen både har forsynet medierne med langt flere oplysninger, som medierne kunne bruge, og fremstået som mere troværdige i danske journalisters øjne. For koalitionen var det vigtigt at fremstille krigen som motiveret af demokratiske og humanitære hensigter, hvorfor den måtte føres så skånsomt som muligt og specielt have så få civile ofre som muligt. På den baggrund må koalitionen evne til at styre medierne vurderes som en succes: Invasionen fremstod relativt skånsomt, samtidig med at medierne leverede indtrykket af, at man rapporterede meget tæt på krigens virkelighed bl.a. gennem de indlejrede journalister.

De danske nyhedsmedier lagde ikke skjul på de vanskelige forhold, som krigen gav; tværtimod gjorde de spørgsmålet om propaganda, censur og mediestyring til et eksplicit tema, som de regelmæssigt vendte tilbage til. Men denne selvrefleksivitet ændrede imidlertid ikke på, at man i høj grad var henvist til at bruge de militære myndigheder som hovedkilde til dækningen af krigen, og i den konkrete rapportering af krigens store og små træfninger afsatte denne viden om styring ikke mange forbehold. Her peger analysen tillige på, at jo mere nyhedsorienteret et medie er, hvilket især gælder radio og tv, desto mere afhængig vil det være af disse autoritative kilder i leverancen af nyt fra fronten.

De militære myndigheders styring af informationsstrømmene, herunder systemet med indlejrede journalister, var et vilkår, som danske journalister delte med udenlandske kolleger, og som sådan kunne danske nyhedsmedier ikke gøre meget for at ændre på disse forhold. Den betydelige dækning af hverdagslivet i Irak under krigen afspejler imidlertid en ambition om at gå bagom krigens officielle ansigt og levere et alternativt eller supplerende billede af krigen og dens konsekvenser. Denne dækning udmærkede sig netop ved at have ganske andre kilder end dækningen af de militære begivenheder, og den bidrog til at skabe en mere nuanceret forståelse af modsætningerne i det irakiske samfund, f.eks. hvad angår folkelig opbakning til henholdsvis Saddam Husseins styre og koalitionen. Dertil kom, at man gennem denne dækning fik et vist indtryk af krigens konsekvenser for den menige iraker. Som sådan demonstrerede denne dækning, at en selvstændig journalistisk indsats kan gøre en forskel. Denne satsning gav dog ikke mulighed for at afdække krigens umiddelbare omkostninger, og man kan sige, at denne form for hverdagslivsjournalistik set med mediernes øjne kan have det problem, at den ikke er nyhedsorienteret nok i en krigssituation, ligesom der er grænser for, hvor informativ denne orientering mod det nære kan blive. Denne

'nærheds'-strategi blev derfor kun et supplement til hovedstrømmen; ikke en hovedingrediens.

Når krigen sætter den politiske dagsorden

Koalitionens invasion af Irak var resultatet af en international politisk proces, hvor også Danmark spillede en om end beskedent rolle. Som i andre politiske konflikter blev medierne inddraget både som arena for politiske interessers stridigheder og som selvstændig aktør, der både opinionsmæssigt og i de journalistiske vinklinger kunne bidrage til meningsdannelsen om krigen. Analysen viser, at hvor de elektroniske medier var de mest nyhedsorienterede, var aviserne mere involverede i den direkte meningspåvirkning. Aviserne bidrog både til at skabe plads til og forme holdninger på opinionssiderne, men det er samtidig klart, at opinionsdannelsen inden for den enkelte avis havde en selvforstærkende effekt; aviser der var imod eller kritiske over for krigen, formidlede især en kritisk opinion fra læserne og vice versa.

Det er endvidere interessant at konstatere, at den danske deltagelse i krigen ikke betød, at der blev sat megen fokus på de danske militære enheders indsats. Om end det danske militære bidrag var beskedent, kunne man godt have forestillet sig, at dette havde ført til en overdreven dækning af dette bidrag; men det blev ikke tilfældet. Mediernes dækning forholdt sig til den overordnede politiske og militære konflikt. Til gengæld betød den danske krigsdeltagelse noget for både det politiske klima, som journalisterne skulle dække krigen i, og for adgang til kilder med viden om krigen.

Forud for krigen gav medierne en dækning af den politiske diskussion om krigen, herunder af de folkelige reaktioner i specielt Danmark, ligesom aviserne gennem deres opinionsstof bidrog til selve debatten. Men da krigen og dansk krigsdeltagelse var en realitet, blev diskussionen om krigens begrundelser og modstand mod krigen ikke fremtrædende temaer. Det skal både ses som et resultat af, at krigens iværksættelse i sig selv skabte en ny politisk dagsorden, og det forhold at Danmarks deltagelse fik nogle danske politikere til at nedtone kritikken, selvom de før krigen havde argumenteret mod dansk deltagelse. Hensynet til danske soldaters deltagelse i krigen og mere generelt nationens deltagelse i en koalition skabte med andre ord en delvis politisk konsensus mellem regering og politisk midte om, at krigen nu skulle overstås hurtigst muligt. Denne delvise

politiske konsensus i den politiske elite fik konsekvenser for mediernes dækning. Med Hallins (1986) og Robinsons (2001) begreber bevægede nyhedsformidlingen sig fra en 'sphere of legitimate controversy' henimod en 'sphere of consensus', hvor man fortrinsvis koncentrerede sig om at dække den militære kampagne, som havde sin egen logik. Her er det videre værd at bemærke, at aviserne i deres opinionsstof fastholdt en politisk diskussion og vurdering af krigen, men i mediernes samlede nyhedsformidling satte krigen en bestemt dagsorden og vinkel i det journalistiske stof. Krigen satte en dagsorden med den konsekvens, at emner som jagten på masseødelæggelsesvåben og Hussein-regimets anknytning til terror blev marginale, hvorimod jagten på Saddam Hussein blev et emne i mediernes dækning af invasionens slutspil.

Danmarks deltagelse i krigen betød tillige, at dansk militær fik en anden rolle, end hvis danske styrker ikke havde deltaget i koalitionen angreb. Med Danmarks aktive deltagelse blev det danske militær en del af koalitionen samlede virksomhed, herunder det mediemanagement som koalitionen varetog. Set med journalistiske øjne blev danske militærkilder dermed betydeligt mere interessante i dækningen af krigen, da de som partshavere måtte formodes at have særlig adgang til relevant information. Samtidig blev de netop som partshavere potentielt problematiske som kilder, i og med at de lige så meget var aktører, som de var ekspertkilder. I betragtning af i hvor høj grad danske militærfolk blev anvendt som kilder, herunder som eksperter til fortolkning af krigshandlingerne må man sige, at Danmarks deltagelse i krigen også udvirkede en bestemt vinkel på krigen; den bestod ikke i at dansk deltagelse blev et større tema, men derimod i at danske krigsaktører blev en foretrukket og autoritativ kilde til både information og fortolkning af krigen.

Krigens fortsættelse

Denne analyse har fokuseret på Irak-krigens første fase, dvs. umiddelbart før, under og efter invasionen i marts-april 2003. Siden har Irak været præget af mange væbnede sammenstød mellem koalitionen styrker og forskellige oprørsgrupper i Irak. Resultatet har bl.a. været mangel på sikkerhed, mange sårede og døde og ødelæggelse af materielle værdier. Krigen er som sådan ikke slut, og i skrivende stund afventes resultatet af et større militært angreb på byen Felluja, hvor flere tusinde oprørere har forskanset sig.

I det forløbne godt halvandet år efter invasionen har medierne bidraget til at afdække en række forhold omkring den politiske og militære virkelighed både før, under og efter invasionen. Det er blevet yderligere dokumenteret, at Irak ikke besad masseødelæggelsesvåben, ligesom det irakiske regimes forbindelse til terrornetværket Al Qaeda har vist sig ikke at eksistere. Omfanget af døde og sårede under de forskellige stadier af krigen er gradvist ved at blive afdækket, og medierne har bidraget til at sætte fokus på den tortur, der blev udført i Abu Ghraib-fængslet i Irak. Alt i alt understøtter dette billedet af en journalistik, som både i udlandet og herhjemme er blevet noget mere kritisk, end tilfældet var under selve invasionen. Men det kræver naturligvis en nærmere analyse, hvis mediernes rolle over dette lange tidsstræk for alvor skal belyses.

I det omfang at der er kommet en anden og mere kritisk dækning af Irak-krigen siden den periode, vi har undersøgt, understreger det betydningen af, hvordan en stor mediebegivenhed som en krig indledningsvis bliver grebet an i medierne. Den måde, man først beskriver og forklarer en krig på, skaber en magtfuld fortolkningsramme og en social realitet, som det siden kan være vanskeligt at ændre på. Noget af den mediedækning, der har været siden invasionen, har gradvist bidraget til at korrigere det billede af krigens formål, begrundelser og faktiske udførelse, som blev etableret gennem den massive mediedækning lige før, under og efter invasionen. Under invasionen var medierne sårbare over for det mediemanagement, de blev udsat for fra krigens forskellige militære og politiske parter, og resultaterne blev en mediedagsorden, der på en række punkter afspejlede en afhængighed af disse kilder. På denne måde bidrog medierne selv til at skabe en virkelighed, som de siden har måttet arbejde ihærdigt på at korrigere.